

Kabinet Zaštitnika 020/241-642
Savjetnici 020/225-395
Centrala 020/225-395
Fax: 020/241-642
E-mail: ombudsman@t-com.me
www.ombudsman.co.me

Broj: 166/23

Podgorica, 19.maj 2023. godine

DK/DK

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41. Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 42/11, 32/14 i 21/17), nakon završenog ispitnog postupka po pritužbi XX i dr. daje sljedeće:

MIŠLJENJE

I UVOD

1. Gospodin XX je podnio pritužbu, u svoje ime i u ime 406 građana, zbog diskriminacije po osnovu političke pripadnosti u oblasti postupanja organa javne vlast.

1.1. Naime, u pritužbi i dopuni pritužbe ističe se da je u Centru za kulturu „Nikola Đurković“ bila odobrena i zakazana promocija knjige „Najveći zločin u istoriji“ autora Jovana Čubranovića za dan 24. februar od strane direktora Centra, no međutim ista je uz saglasnost predsjednika Opštine otkazana sa obrazloženjem da bi određena grupa građana bila uznemirena zbog održavanja promocije. U pomenutoj knjizi se govori o stradanju Crne Gore i njenog naroda u periodu između dva svjetska rata te da je jedini razlog otkazivanja promocije upravo tematika knjige. U cilju bližeg pojašnjenja i poređenja svog položaja u odnosu sa drugim licima/grupom ističu da je za dan 28.februar tekuće godine zakazana i održana promocija romana srpskog pisca Gorana Petrovića za kojeg se u pritužbi tvrdi da pripada izrazito desnim strujama.

II ISPITNI POSTUPAK

2. Postupajući po ovoj pritužbi, u cilju utvrđivanja pravno relevantnih činjenica i okolnosti, Zaštitnik je u skladu sa odredbom člana 35 Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore zatražio izjašnjenje od JU Centra za kulturu „Nikola Đurašković“ Kotor i od Opštine Kotor.

2.1. U dostavljenom izjašnjenju JU Centra za kulturu „Nikola Đurašković“ Kotor se, pored ostalog, ističe: JU Kulturni centar "Nikola Đurković" Kotor je prvobitno odobrio održavanje promocije knjige "Najveći zločin u istoriji" za koju je zahtjev za održavanje u prostorijama ustanove uputila organizacija Crnogorsko Američka asocijacija Cetinje. Promocija knjige je odobrena upravo da bi se svim zainteresovanima pružila prilika da svoja djela prikažu zainteresovanoj javnosti, a publici pružila mogućnost da se upoznaju sa navedenim djelom, iako je bilo slučajeva u bližoj prošlosti kada su zbog negodovanja određenog broja sugrađana, i na zahtjev rukovodstva Opštine Kotor, koja je osnivač Kulturnog centra, programi u toj ustanovi otkazivani.

2.2. Nakon objavljivanja najava o održavanju promocije knjige "Najveći zločin u istoriji", određeni broj sugrađana je izrazio nezadovoljstvo i negodovanje zakazanom promocijom, kao i samim načinom objave, tj. određene natpise u objavi su smatrali uznemirujućim. Napominju da su i od strane rukovodstva Opštine Kotor, tačnije od potpredsjednika Opštine Kotor gospodina Siniše Kovačevića dopisom od 13.februar 2023 godine (koji je dostavljen u prilogu izjašnjenja) obaviješteni da je od određenog broja sugrađana informisan da su uznemireni najavljenom promocijom knjige "Najveći zločin u istoriji", tj. da se isti protive održavanju promocije, i da su zamoljeni da se, imajući u vidu i ranija postupanja u istim situacijama, promocija ne održi u prostorijama Kulturnog centra.

2.3. Otkazivanje promocije knjige koja je zakazana za 24. februar 2023. godine, uslijedilo je iz istih razloga zbog kojih je došlo do otkazivanja zakazanog prikazivanja filma "Crna Gora - Podijeljena zemlja" reditelja Borisa Malagurskog. Naime, za dan 24. jun 2021. godine u Kinu Boka koji posluje u sastavu JU Kulturni centar "Nikola Đurković" Kotor bila je zakazana projekcija navedenog filma, ali je ista nakon iskazivanja nezadovoljstva zakazivanjem iste od strane određenog broja naših sugrađana, kao i molbom dostavljenom od strane Predsjednika Opštine Kotor gospodina Vladimira Jokića, otkazana. Zakazana projekcija je otkazana upravo da u Kotoru ne bi dolazilo do nepotrebnih tenzija i sukoba.

2.4. Iz istih razloga otkazana je i zakazana promocija knjige "Najveći zločin u istoriji", nakon što su od određenog broja sugrađana informisani da smatraju da navedena promocija ne bi trebala da se održi u toj ustanovi, kao i molbom rukovodstva Opštine da se navedena promocija ne održi u ustanovi. Namjera Kulturnog centra nije bila da ulazi u analizu istinitosti niti navoda iz filma "Crna Gora - Podijeljena zemlja", niti navoda iz knjige "Najveći zločin u istoriji", sto bi prepustili kompetentnim istoričarima. Namjera je bila da se publici omogući prikazivanje sadržaja za koji je u oba slučaja postojala očigledna zainteresovanost publike.

2.5. Ističu da je u oba slučaja, tj. i kod zahtjeva dijela sugrađana za otkazivanjem zakazane projekcije filma "Crna Gora - Podijeljena zemlja", kao i kod zahtjeva dijela sugrađana za otkazivanjem zakazane promocije knjige "Najveći zločin u istoriji", konsultovana i Opština Kotor, kao osnivač Kulturnog centra, i da su u oba slučaja od osnivača zamoljeni da se radi umanjivanja tenzija u gradu, zakazani programi otkažu.

2.6. Što se tiče zakazane promocije romana pisca Gorana Petrovića koja je bila zakazana za dan 28. februara 2023. godine i održana je, informišu nas da je ista zakazana na predlog rukovodstva Gradske biblioteke i čitaonice, koja posluje u sastavu JU Kulturni centar "Nikola Đurković" Kotor, te da v.d. direktor ustanove, nije ulazio u analizu političkog opredjeljenja niti pisca, niti drugih učesnika u promociji knjige, niti je danas sa istim upoznat. Kao i veliki broj puta do tada, imajući povjerenja u osoblje Gradske biblioteke i čitaonice, nije ulazio u analizu lika i djela učesnika promocije. Aposlutno je ubijeđen da je osoblje biblioteke, kao i do sada, bez ikakve namjere da se promovišu bilo kakve ideologije, zakazalo promociju navedenih romana, vodeći se prvenstveno kvalitetom djela, koja su inače nagrađena značajnim nagradama u regionu.

2.7. Direktor Centra, kao ekonomista po struci ističe da ne smatra sebe kompetentnijim od osoblja Gradske biblioteke i čitaonice, kada je u pitanju odabir literarnih djela čija se promocija planira u organizaciji navedene organizacione jedinice Kulturnog centra. Kao i uvijek do sada, odobrena je promocija djela koja je predložena od strane koleginica iz Gradske biblioteke i čitaonice, ne ulazeći u analizu istih, imajući u vidu činjenicu da se radi o romanima, tj. o fikciji, a takođe nije ulazio u analizu lika i djela učesnika u promociji, imajući apsolutno povjerenje u koleginice koje su organizovale promociju romana. Uz navedeno, i od rukovodstva Opštine Kotor, tačnije od potpredsjednika Opštine Kotor gospodina Siniše Kovačevića, dopisom od 27. februara 2023 godine su zamoljeni da se promocija romana Gorana Petrovića održi. Dopis je dostavljen u prilogu.

2.8. Još jednom napominju da se u zakazivanju programa ustanove, kao i u otkazivanju prikazivanja određenih programa nikada nisu vodili željom da se bilo koji pojedinac ili grupa na bilo koji način diskriminišu. To se može utvrditi pregledom realizovanog programa Kulturnog centra u prethodnom periodu, u kom su učestvovali stvaraoci iz različitih država i različitih nacionalnosti. Do otkazivanja zakazanih programa dolazilo je samo u slučaju kada su sugrađani iskazivali nezadovoljstvo zakazanim programom, i to uz saglasnost osnivača ustanove tj. Opštine Kotor. Otkazivanje zakazanih programa je bilo inicirano željom da se umanje tenzije u gradu, kao i željom da se nepotrebne tenzije ne izazivaju programima koje su sugrađani smatrali opravdano ili neopravdano uznemirujućim. Takođe, programi ustanove nikako nisu zakazivani sa željom da se izazivaju tenzije, niti da se bilo ko diskriminiše.

2.9. Iz svega navedenog u pritužbi, izjašnjavaju se da predsjednik lično, niti bilo ko u javnoj ustanovi kojom rukovodi nikada nije imao namjeru da se bilo koji pojedinac, niti bilo koja grupa, na bilo koji način diskriminišu. Takođe, u izjašnjenju se navodi, da bi lično bio veoma zadovoljan ukoliko bi svi programi Kulturnog centra „Nikola Đurković“ Kotor koji su bili zakazani, a nakon toga na zahjeve sugrađana i Opštine Kotor otkazani, bili naknadno prikazani, tj. kada bi se autorima omogućilo da prikažu svoja djela, a publici da se sa istima upozna.

2.10. Izjašnjenje na navode pritužbe je traženo i od strane Opštine Kotor, no međutim ovaj organ nije odgovorio na zahtjev za izjašnjenje Zaštitnika.

III ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

3. Na osnovu sprovedenog ispitnog postupka, pritužbe, dostavljenog izjašnjenja i pribavljene dokumentacije utvrđene su sljedeće činjenice relevantne za donošenje mišljenja:

3.1. Iz mejla potpredsjednika Opštine Kotor Siniše Kovačevića od 13. februara 2023. godine upućen Centru proizilazi da je isti primio više poziva uznemirenih građana Kotora koji se protive održavanju promocije knjige „El crimen mas grande de la historia- nikad više 1918“ i istovremeno upućena molba za ponovnim razmatranjem odluke da li da se promocija održi ili ne.

3.2. Iz dopisa JU Kulturnog centra „Nikola Đurašković“ broj 93 od 14. februara 2023. godine upućen Crnogorsko američkoj asocijaciji Cetinje proizilazi da nakon ponovnog razmatranja zahtjeva, taj organ nije u mogućnosti da ustupi salu na korišćenje za promociju knjige.

3.4. Iz dopisa JU Kulturnog centra „Nikola Đurašković“ broj 129 od 22. februara 2023. godine proizilazi da je odbijen zahtjev Crnogorsko američke asocijacije Cetinje zbog toga što je određeni broj građana Kotora negodovao zakazivanje promocije.

3.5. Iz mejla potpredsjednika Opštine Kotor od 27. februara 2023. godine proizilazi da je isti uputio molbu za obezbjeđivanje uslova za promociju romana g. Gorana Petrovića.

IV RELEVANTNI PROPISI

4.1. Ustav Crne Gore:

„Član 8

Zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu.

Član 17 stav 2

Svi su pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo.

Član 47

Svako ima pravo na slobodu izražavanja govorom, pisanom riječju, slikom ili na drugi način.

Pravo na slobodu izražavanja može se ograničiti samo pravom drugoga na dostojanstvo, ugled i čast i ako se ugrožava javni moral ili bezbjednost Crne Gore.“

4.2. Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda:

„Član 10

1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu mišljenja i slobodu primanja i prenošenja informacija i ideja, bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprječava države da zahtijevaju dozvole za rad za rad od radio, televizijskih i filmskih kompanija.

2. Ostvarivanje ovih sloboda, budući da uključuje obaveze i odgovornosti, može podlijegati takvim formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili sankcijama predviđenim zakonom i koje su neophodne u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti, sprječavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja i morala, ugleda ili prava drugih, sprječavanja širenja povjerljivih informacija ili u interesu očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva.

Član 14.

Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj Konvenciji obezbeđuje se bez diskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno poreklo, veza s nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.“

4.3. Zakon o zabrani diskriminacije („Službeni list Crne Gore“ br. 46/10, 18/14 i 42/17):

„Član 2.

Zabranjen je svaki oblik diskriminacije, po bilo kom osnovu.

Diskriminacija je svako pravno ili faktičko pravljenje razlike ili nejednako postupanje, odnosno propuštanje postupanja prema jednom licu, odnosno grupi lica u odnosu na druga lica, kao i isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva nekom licu u odnosu na druga lica, koje se zasniva na rasi, boji kože, nacionalnoj pripadnosti, društvenom ili etničkom porijeklu, vezi sa nekim manjinskim narodom ili manjinskom nacionalnom zajednicom, jeziku, vjeri ili uvjerenju, političkom ili drugom mišljenju, polu, promjeni pola, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji i/ili interseksualnim karakteristikama, zdravstvenom stanju, invaliditetu, starosnoj dobi, imovnom stanju, bračnom ili porodičnom stanju, pripadnosti grupi ili pretpostavci o pripadnosti grupi, političkoj partiji ili drugoj organizaciji, kao i drugim ličnim svojstvima.“

4.4. Zakon o lokalnoj samoupravi ("Službeni list Crne Gore", br. 002/18, 034/19, 038/20, 050/22, 084/22)

„Član 157

Opština stvara uslove, podstiče i pomaže učešće lokalnog stanovništva u ostvarivanju lokalne samouprave, putem različitih oblika učešća stanovništva u izjašnjavanju i odlučivanju o poslovima od zajedničkog interesa.

U cilju zadovoljavanja kulturnih, sportskih, obrazovnih, zdravstvenih, informativnih i drugih potreba, lokalno stanovništvo učestvuje u organima upravljanja javnih službi i drugim pravnim licima koja vrše javna ovlašćenja i pružaju usluge građanima, na način propisan posebnim zakonima i drugim propisima.

Član 158

Oblici neposrednog učešća građana u izjašnjavanju i odlučivanju su: inicijativa, građanska inicijativa, zbor građana, referendum (mjesni i opštinski) i drugi oblici izjašnjavanja i odlučivanja utvrđeni statutom.

Način i postupak učešća lokalnog stanovništva u izjašnjavanju i odlučivanju o poslovima od zajedničkog interesa bliže se uređuje statutom, u skladu sa zakonom.“

Zakon o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br.42/11, 32/14, 21/17):

„Član 41

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.

Kad Zaštitnik utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o tome šta treba preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje.

V OCJENA ZAŠTITNIKA

5. Podnosioci su pritužbom tvrdili da su diskriminirani po osnovu političke pripadnosti u postupku pred organima javne vlasti.

5.1. Zaštitnik podsjeća da Zakon o zabrani diskriminacije¹ sadrži odredbu saglasno kojoj teret dokazivanja da nije bilo diskriminacije pada na tuženog/tuženu ako stranka diskriminaciju učini vjerovatnom, a na istom stanovištu je i Direktiva² koja nalaže da stranka mora da iznese činjenice na osnovu kojih se može pretpostaviti da je do diskriminacije došlo pred nacionalnim nadležnim tijelom za utvrđivanje neposredne ili posredne diskriminacije.

¹ Član 29. st. 1. i 2. glasi: „Ukoliko tužilac/teljka učini vjerovatnim da je tuženi/a izvršio/la akt diskriminacije, teret dokazivanja da usljed tog akta nije došlo do povrede jednakosti u pravima I pred zakonom prelazi na tuženog/u.

Pravilo o teretu dokazivanja iz stava 1 ovog člana primjenjuje se i u postupanju za zaštitu od diskriminacije kod Zaštitnika/ce.“

² Direktiva 2006/54/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 5. jula 2006. o sprovođenju načela jednakosti i jednakih mogućnosti muškaraca i žena u pitanjima zapošljavanja i obavljanja zanimanja

Ovo pravilo o tzv.obrnutom teretu dokazivanja primjenjuje se i na postupak pred institucijom Zaštitnika.

5.2. Podnosioci pritužbe su tvrdili da je došlo do nejednakog tretmana od strane JU Centra za kulturu „Nikola Đurašković“ i ukazali da je promocija knjige „Najveći zločin u istoriji“ autora Jovana Čubranovića odobrena i zakazana za dan 24. februar tekuće godine a da kao središnja tema tog djela je gubitak crnogorske državnosti 1919. godine i ukidanje autokefalnosti Crnogorske pravoslavne crkve. Sa druge strane, kao uporednik je u pritužbi navedeno da je ista ustanova dozvolila održavanje promocije romana srpskog književnika i akademika Gorana Petrovića i to za dan 28. februar 2023. godine. Sve prednje se dovodi u kontekst aktuelnog političkog trenutka, zakazanih predsjedničkih izbora za 19.mart tekuće godine, kao i revanšizam aktuelne lokalne vlasti u Opštini Kotor koju čine političke stranke desnog krila i centra Demokrate, Za budućnost Kotora i URA-e.

5.3. Prevažodno, Centar za kulturu kao glavni argument za nedozvoljavanje promocije ističe izražavanje nezadovoljstva građana i negodovanje promocije koji je upućen kako direktno Centru tako i samom potpredsjedniku Opštine Kotor koji je uputio mejl u kojem se predsjednik Centra poziva da još jednom razmotri odluku o održavanju promocije knjige, a koji mejl je dostavljen i ovoj instituciji na uvid. Iz tog mejla, pored ostalog, proizilazi zaključak potpredsjednika Opštine da je motiv izdavača isključivo usmjeren na aktuelni politički trenutak, čime se žele izazvati još veće podjele u crnogorskom društvu i predlog je da se promocija održi na Cetinju - adekvatnijem mjestu. Međutim, ovoj instituciji nije dostavljen nijedan mejl, peticija, inicijativa, informacija o održanim protestima i sl. od strane građana koji su iskazali nezadovoljstvo organizovanjem promocije, a kako to proističe iz člana 158 Zakona o lokalnoj samoupravi koji propisuje oblike neposrednog učešća građana u izjašnjavanju i odlučivanja a to su: inicijativa, građanska inicijativa, zbor građana, referendum (mjesni i opštinski) i drugi oblici izjašnjavanja i odlučivanja utvrđeni statutom.

5.4. U kontekstu nejednakog postupanja, a radi zauzimanja meritornog stava - Zaštitnik je imao u vidu činjenicu da je uoči i za vrijeme održavanja promocije knjige srpskog pisca i akademika Gorana Petrovića³, prema informacijama koje su dostupne u medijima⁴, prethodno najavljen i održan protest jednog broja građana koji su prvobitno putem

³Dostupno na: <https://www.sanu.ac.rs/clan/petrovic-goran/>

⁴Dostupno na:

<https://www.antenam.net/drustvo/278208-policija-u-kotoru-saslusava-gradjane-zbog-komentara-na-facebook-u-povodom-promocije-romana-gorana-petrovica>

<https://radiokotor.info/clanak/kultura/promocija-romana-gorana-petrovi%C4%86a-odr%C5%BDana-uprkos-protestu/2>

<https://www.antenam.net/drustvo/278272-gradjani-kotora-ce-se-okupiti-veceras-kako-bi-sprijecili-promociju-romana-gorana-petrovica>

društvenih mreža osporavali održavanje promocije, a nakon toga svoj stav izrazili protestom ispred Centra za kulturu. No, uprkos tom protestu i negodovanju održavanja promocije knjige srpskog pisca - ista nije otkazana, pri čemu Zaštitnik ne sugerije da je ista trebala biti odložena ili otkazana, već ukazuje na razliku u tretmanu. Uz to, u konkretnom slučaju upitno je pozivanje na moguće tenzije i sukobe u društvu od strane Centra i Opštine Kotor iz razloga što takva bojazan ne proizilazi iz objektivno utemeljenih činjenica, a posebno imajući u vidu da, prema stanju u spisima predmeta kod Zaštitnika, nije vršena bezbjedonosna procjena od strane relevantnih organa na osnovu koje bi imalo smisla pozivanje na ograničavanje koje bi bilo u cilju očuvanja javne bezbjednosti ili radi sprečavanja nereda.

5.5. U svijetlu prednjeg, ova institucija nije uzela u obzir argumentaciju iznijetu u dostavljenom izjašnjenju od strane Centra za kulturu koja se poziva na jednako postupanje prema podnosiocima pritužbe u poređenju sa održavanjem odnosno zabranom održavanja projekcije filma srpskog režisera Borisa Malagurskog u junu mjesecu 2021. godine iz razloga što u kontekstu dokazivanja diskriminacije je nužno porediti (ne)postupanje odn. isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva nekom licu odnosno grupi lica po zaštićenom osnovu u odnosu na drugo lice ili grupu lica koja nema taj osnov, u istoj ili sličnoj činjenično – pravnoj situaciji u kontekstu tog vremena i okolnosti kada je sporna situacija nastala odnosno pritužba podnijeta i u vrijeme kada je do različitog tretmana došlo. Evropski sud za ljudska prava kroz svoju praksu ističe da neopravdano pravljenje razlike u istovjetnim ili sličnim situacijama po nekom od zabranjenih osnova predstavlja diskriminaciju⁵.

5.6. Nužno je naglasiti da je ovaj predmet posmatran i sa aspekta povrede prava člana 9 Konvencije – kojom je zajemčena sloboda misli, savjesti i vjeroispovijesti, iz razloga što je jedna od tema koja je obrađivana knjigom „Najveći zločin u istoriji“ ukidanje autokefalne Crnogorske pravoslavne crkve. Termini „misao“, „uvjerenje“ i „savjest“ mogu se odnositi na širok spektar intelektualne i duhovne aktivnosti pojedinca, ali tek javno izražavanje misli i ubjeđenja može da otvori pitanja koja se tiču izražavanja u kontekstu prava na nediskriminaciju. Polazeći od činjenice da je sloboda misli, savjesti i veroispovesti jedan od najznačajnijih elemenata identiteta ličnosti i njenog koncepta života, kakav je stav zauzeo Evropski sud za ljudska prava u predmetu *Kokkinakis protiv Grčke*⁶, evidentno je da političko ubjeđenje (kao i vjeroispovest), predstavlja rezultat intelektualnog i duhovnog procesa i čini dio identiteta osobe, pa kao takvo, predstavlja lično svojstvo koje je, po prirodi stvari, vezano za pojedince/ke, tj. fizička lica.

⁵ ESLJP, Timišev protiv Rusije, presuda od 13. decembra 2005. godine

⁶ ESLJP, Kokkinakis protiv Grčke, presuda od 25. maja 1993. godine

5.7. Takođe, sa istog razloga razmatrana je pritužba i u kontekstu povrede člana 10 Konvencije - slobode izražavanja svojih stavova kroz podršku i promociju knjige, a sve vezano za aktuelni društveno-politički momenat koji se odnosi na predsjedničke izbore zakazane za 19. mart 2023. godine. U tom smislu, Zaštitnik svoje uporište pronalazi u slučaju *Asocijacija Ekin protiv Francuske*⁷, koji za predmet ima knjigu koja je objavljena u Francuskoj u kojoj je dat pregled istorijskih, kulturnih, lingvističkih i sociopolitičkih aspekata baskijskog pitanja. Francuske vlasti su knjigu zabranile tvrdeći da ona podstiče separatizam i poziva na nasilje, pa stoga postoji mogućnost da predstavlja prijetnju za javni red. Sud je smatrao da zabrana nije odgovarala nekoj akutnoj društvenoj potrebi, odnosno da nije bila srazmjerna legitimnom cilju kome se njenim sprovođenjem težilo, te da stoga nije bila “neophodna u demokratskom društvu” i da je, sa tih razloga, bio prekršen član 10 Konvencije. Stoga, Zaštitnik primjenjujući prethodni stav na konkretni slučaj ukazuje da informacije o političkim pitanjima doprinose debati od javnog interesa i javnost svakako ima pravo da zna takvu informaciju, te bilo kakva ograničenja takve slobode izražavanja ne bi bila opravdana. Tome dodaje da svako odlaganje promocije bi oduzelo na aktuelnosti teme i značaju za podnosiocima pritužbe te da je neophodno omogućiti autoru da predstavi svoje djelo i publici da se sa istim upozna.

5.8. Imajući sve prednje u vidu, sve činjenice pojedinačno i u svojoj povezanosti – Zaštitnik zaključuje da je u datom slučaju došlo do nejednakog postupanja na štetu podnosilaca pritužbe, bez za to jasnog utemeljenja u činjenicama i mjerljivim pokazateljima i bez razumnog i objektivnog opravdanja, te stoga Zaštitnik je mišljenja da je došlo do povrede člana 47 Ustava Crne Gore odnosno člana 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima i slobodama.

U tom smislu daje:

⁷ ESLJP, *Ekin protiv Francuske*, presuda od 17. jula 2001. godine

PREPORUKE

Centru za kulturu „Nikola Đurašković“

-Da preduzme sve mjere u cilju otklanjanja nejednakog postupanja, uz konsultacije sa podnosiocima pritužbe, dozvoli promociju knjige „Najveći zločin u istoriji“ autora Jovana Čubranovića u Centru za kulturu.

- Da ubuduće u istim i/ili analognim činjenično-pravnim situacijama, prilikom odlučivanja o dozvoli i/ili zabrani promocije/a donese/primjenjuje jasne smjernice i kriterijume koji ne ostavljaju prostor za arbitrarnost.

Taj organ je dužan da dostavi Zaštitniku izvještaj o preduzetim mjerama i radnjama na izvršenju preporuke, u roku od 30 dana od dana dostavljanja ovog mišljenja, sa preporukama.

Predsjedniku Opštine Kotor

- Da ubuduće postupa u skladu sa odredbama člana 35 Zakona o Zaštitniku/ci Ljudskih prava i sloboda, člana 29 Zakona o zabrani diskriminacije i člana 8 Direktive Savjeta 2000/43/EZ, odnosno da dostavlja izjašnjenja i dokumentaciju Zaštitniku na njegov zahtjev shodno teretu dokazivanja u ovim sporovima.

**ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
*Nerma Dobardžić Kurti***

Dostavljeno:

- *Podnosiocima pritužbe;*
- *JU CZK „Nikola Đurković“;*
- *Predsjedniku Opštine Kotor;*
- *U spise predmeta.*